

ใบความรู้ เรื่อง สีลาวรรณคดีไทย
โคลงภาพพระราชพงศาวดาร
รายวิชาภาษาไทย ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

วรรณกรรมและวรรณคดี

วรรณกรรม คือ งานเขียนทุกชนิดที่เขียนหรือแต่งขึ้นจากความรู้สึกและความนึกคิดของมนุษย์ โดยใช้ภาษาเป็นสื่อ หรืออาจจะเป็นเรื่องเล่าก็ได้

วรรณคดี คือ หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี เป็นผลงานที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษา มีการถ่ายทอด สืบต่อกันมาเป็นเวลานาน โดยใช้ศิลปะและวรรณศิลป์ในการแต่ง การจำแนกวรรณคดี อาจจำแนกวรรณคดี ออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. วรรณคดีมุขปาฐะ เป็นเรื่องที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาแบบปากต่อปาก ไม่มีการบันทึกไว้ เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก นิทานชาวบ้าน บทร้องเล่น เป็นต้น

๒. วรรณคดีลายลักษณ์ เป็นเรื่องที่จดบันทึกไว้ในต้นฉบับสมุดไทย ต้นฉบับใบลาน หรือมีการพิมพ์เผยแพร่ เช่น ไตรภูมิพระร่วง ลิลิตตะเลงพ่าย อิเหนา เป็นต้น

ศิลปะการประพันธ์ในวรรณคดีไทย

การสร้างสรรค์วรรณคดีผู้ประพันธ์จะต้องคำนึงถึง “วรรณศิลป์” คือ ให้นำนั่นมีความงาม ความไพเราะ และความหมายเป็นที่จับใจของผู้อ่าน ดังนั้น กวีจะต้องคิดกลวิธีการประพันธ์ให้นำนั่นออกมาอย่างเหมาะสม เพื่อสื่อทั้งความหมายและความ ไพเราะงดงามด้วยกลวิธีการประพันธ์ที่สำคัญที่จะต้องนำมาใช้ คือ การเล่นเสียง การเล่นคำ และการใช้ภาพพจน์

➤ **การเล่นเสียง**

การเล่นเสียง คือ การสรรคำให้มีเสียงสัมผัสเป็นพิเศษกว่าปกติ เพื่อให้เกิดทำนองเสียงที่ไพเราะน่าฟัง มีทั้งการ เล่นเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

๑. การเล่นเสียงพยัญชนะ คือ การใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะเสียงเดียวกันหลายพยางค์ติด ๆ กันไปในคำประพันธ์ เช่น มวล-มิตร , ปลาบ-ปลื้ม , ล้า-ลึก-เหลือ-หลาย เป็นต้น

๒. การเล่นเสียงสระ คือ การใช้คำคล้องจองที่มีเสียงสระเดียวกัน ถ้ามีตัวสะกดก็ต้องเป็นตัวสะกดในมาตราเดียวกัน เช่น สุข-รูก , ใจ-ไป, สามารถ-ยรยาตร

๓. การเล่นเสียงวรรณยุกต์ คือ การใช้คำที่ไ่ละระดับเสียง ๒ หรือ ๓ ระดับเป็นชุดๆ ไป เช่น ซอน-ซอน-ซอน , เสือ –เสือ-เสือ เป็นต้น

➤ **การเล่นคำ**

การเล่นคำ คือ การสรรคำมาเรียงร้อยในคำประพันธ์ โดยใช้คำที่มีเสียงเดียวกันในความหมายต่าง ๆ มาพรรณนาเป็นวิธีการเล่นคำ ทำให้ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น อาจช่วยสร้างอารมณ์ขันบันเทิงใจให้ผู้อ่านและผู้ฟัง

โวหารภาพพจน์

ภาพพจน์ คือ การสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นโดยอาศัยถ้อยคำสำนวนโวหาร หรืออาจจะกล่าวง่ายๆ ว่า ภาพพจน์ คือ สำนวนโวหารที่กวีใช้เพื่อสร้างภาพในจิตของผู้อ่านให้กระจ่างชัดตรงกับภาพในใจของผู้เขียนเอง โดยกวีไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา การใช้ภาพพจน์ในการแต่งทำให้ผู้อ่านได้ร่วมเข้าใจ และรู้สึกเข้าถึงอารมณ์ยิ่งขึ้น ตามที่ผู้แต่งต้องการ โวหารภาพพจน์มีหลายชนิดและมีชื่อเรียกดังนี้

๑. อุปมา

ภาพพจน์แบบอุปมา หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน นำมาเปรียบเทียบกับ เรียกโดยทั่วไปว่า “เปรียบเทียบ” ได้แก่ การนำสิ่งที่เคยรู้จักกันมาแล้วอย่างติมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ยังไม่เป็นที่ รู้จัก เพื่อชักโยงความคิดของผู้อ่านให้นึกเห็นภาพได้ดียิ่งขึ้น การใช้ภาพพจน์ลักษณะนี้จะมีคำเชื่อม เช่น “เหมือน ดัง ดุจ ปาน ราวกับ” เช่น ทนต๋แดงดั่งแสงทับทิม เปรศพริ้มเพรารับกับขง (อิเหนา)

๒. อุปลักษณ์

ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบโดยนัย ที่เรียกว่า “เปรียบเทียบ” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบโดยไม่ใช้คำเชื่อมเหมือนการสร้างภาพพจน์แบบอุปมา มักมีคำว่า **เป็น คือ** เมื่อจะเปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ จะนำลักษณะเด่นของสิ่งนั้นมากล่าวโดยไปใช้กับอีกสิ่งหนึ่ง เช่น

ลูกคือดวงตาของพ่อแม่ , เด็กไทยคือหัวใจของชาติ

๓. บุคคลวัต

หรือบุคคลสมมติ เดิมเรียกว่า บุคลาธิษฐาน เป็นการกล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีวิญญาณให้เสมือนเป็น สิ่งมีชีวิต โดยสมมติให้กิริยาอาการเหมือนคน ทำให้ผู้รับสารมองเห็นภาพเหล่านั้นเคลื่อนไหว หรือทำกิริยา อาการ มีอารมณ์และความรู้สึกเหมือนคน เช่น ฝ่เลื้อยกระซิบกระซาบกับดอกไม้, เสียงซากอิฐปูนสะอื้น

๔. สัทพจน์

สัทพจน์ คือ ภาพพจน์แบบเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นกลวิธีการประพันธ์อย่างหนึ่งที่ถ่ายทอดเสียงต่างๆ ที่มีใช้ คำพูดเช่น เสียงสัตว์ร้อง เสียงคนร้อง เสียงดนตรี ฯลฯ ไว้ในบทประพันธ์เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าได้ยินเสียง นั้นๆ ตามเนื้อความไปด้วย เช่น

ครืนครืนไขฟ้าร้อง

เรียมครวญ

หึ่งหึ่งไขลมหวาน

ฟ้าให้

(ตำนานศรีปราชญ์ พระยาพระปรีดิธรรมธาดา)

๕. อติพจน์

คือ การกล่าวเกินจริง เพื่อสร้างความรู้สึกมากกว่าเหตุผล มักเปรียบเทียบในเรื่องปริมาณว่ามีมากเหลือเกิน มีเจตนาเน้นข้อความที่กล่าวนั้นให้น้ำหนักยิ่งขึ้น เช่น ร้อนตับแตก, คอแห้งเป็นผง, รักคุณเท่าฟ้า, มารอดั่งโกฏิปีแล้ว, ใจดีเป็นบ้า , ออกใหม่ไฉ่ชม , เหนื่อยสายตัวแทบขาด